

UUTISKIRJE 5 /2018

Keski-Suomen LAPE-työ jatkuu

LAPE-muutosohjelman kärkihankekausi lähenee loppuaan. Kärkihanke on käynnistännyt maakunnissa muutostyön kohti lapsiystävällistä yhteiskuntaa ja luonut yhteistä tahtotilaa edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Kahden vuoden aikana on tehty sekä vaikuttamis- että sisältöjen kehittämis- ja muutostyötä.

Keski-Suomen LAPE-työssä on tapahtunut laajaa verkostoitumista ja yhteinen kieli on löyty-mässä. Tämä helpottaa maakunnallista, organisaatorajat ylittävää yhteistyötä sekä muutostyön jatkamista vuonna 2019. Maakunnallinen KSLAPE:n ohjausryhmä totesi lokakuussa 2018, että tahtotila on olemassa, nyt tarvitsemme maakunnallisen jatkosuunnitelman, kuinka muutosohjelmassa käynnistettyjä toimenpiteitä vietään eteenpäin ja juurrutetaan.

Vaikka kansallisen sote-ratkaisujen venyminen on hidastanut LAPE-toimenpanoa niin kansallisella tasolla kuin maakunnassa, KSLAPE-hanketiimi on ansiokkaasti työstänyt luonnoksia lasten, nuorten ja perheiden maakunnallisista palvelu- ja yhteistyörakenteista. KSLAPE kokoaa loppuraporttiinsa hankekauden aikaansaannokset sekä viitoittaa Keski-Suomen LAPE-työn jatkosuunnan maakunnallisen LAPE-ryhmän ottaessa kantaakseen tämän arvokkaan repun.

Lähiviikkoina tarkentuu, millaisissa rakenteissa LAPE-juurruttamista vuonna 2019 Keski-Suomessa jatketaan. Siirtyypä sote tai ei, LAPE-muutostyö jatkuu. Tänään. Huomenna. Ja tulevaisuudessa.

Hanna Hämäläinen
LAPE-muutosagentti, Keski-Suomi

KSLAPE:n päätösseminaari 4.12.

Tervetuloa Keski-Suomen LAPE-ohjelman päätösseminaariin 4.12. klo 10-15 Jyväskylän Yliopiston Agora-rakennukseen (Mattianniemi 2). Seminaarissa kertaamme tehtyä matkaa ja suuntaamme katseita kohti tulevaa. [Ilmoittautumiset](#) 13.11. mennessä. [Ohjelma](#).

Mukana kanssamme mm. ohjelmajohtaja Maria Kaisa Aula, lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila ja Face the Legacy –duo. Järjestämme tilaisuuden yhteydessä myös näyttely ja julkistamme hankkeen sekä osatoteuttajien loppuraportit.

Lämpimästi tervetuloa!

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi päätösasiakirjoissa

Olemme yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa julkaisseet [selvityksen](#), jossa tarkastelemme lapsivaikutusten arviointia kuntapäätöksissä vuonna 2017. Mukana oli kuntia Keski-Suomesta ja Keski-Pohjanmaalta. Julkaisu sisältää myös esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista eri hallinnonaloilta sekä osana kirkon ja seurakuntien toimintaa.

Aikaisemman tutkimuksen, tiedon ja otoskuntien vuoden 2017 päätöksentekoasiakirjojen perusteella voidaan todeta lapsivaikutusten arvioinnin olevan vielä uusi toimintatapa, jonka aseman vakiinnuttaminen vaatii määrätietoista työskentelyä.

Kiitos yhteistyöstä Tupu Ruuska, Itkonen-Rättiläinen Mari ja Kati Honkanen!

Ihmissuhteet lastensuojelutyön keskiöön – systeemisen lastensuojelun koulutuksia jatketaan vuonna 2019 THL:n erillishankkeen tuella

LAPE-ohjelmassa laajasti pilotoidun lastensuojelun systeemisen toimintamallin käyttöön-ottoa ja juurruttamista lastensuojelun työkäytäntöihin jatketaan vuonna 2019 Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) tuella erillishankkeella. Hanke on osa selvityshenkilö Aulikki Kananon laatiman lastensuojelun tiekartan toimeenpanoa. Tarkoituksena on tarjota tukea lastensuojelun toimijoille maakunnittain systeemisen mallin käyttöönotossa ja juurruttamisessa. Hankkeen koordinoinnista vastaa THL ja hanketta ohjaa ja valvoo STM. Maakunnat eivät saa hankkeeseen erillistä rahoitusta, vaan tuki maakunnille järjestetään THL:n organisoiman tuen ja maksuttomien koulutusten avulla.

Keski-Suomi hakee jatkohankkeeseen

Keski-Suomi hakee mukaan systeemisen lastensuojelun jatkohankkeeseen, jonka aikana maakuntien systeemisen lastensuojelun koulutuksia jatketaan maakunnassa. Kuluva LAPE-kauden aikana systeemiseen toimintamalliin on koulutautunut Keski-Suomessa 25 lastensuojelun ammattilaista. Jatkohankkeella tavoitteena on kouluttaa lastensuojelun työntekijöitä seitsemässä Keski-Suomen kunnassa systeemiseen toimintamalliin vuoden 2019 aikana. Kunnat ovat saaneet ilmoittautua mukaan koulutuksiin syksyn 2018 aikana. Hankkeeseen rekrytoidaan uusia kouluttajia sosiaalityöntekijä-perheterapeutti -pareista loppuvuoden 2018 aikana. Hanke tullaan toteuttamaan maakunnallisesti kuntien lastensuojelun ja muiden perus- ja erityistason palveluiden toimijoiden, asiakkaiden, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Koske) sekä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin avulla.

Hankkeen keskeinen tavoite on turvata lastensuojelun kehittämistyön jatkuvuus ja juurtuminen osaksi palvelujärjestelmän toimintaa sekä

uudenlainen, ihmissuhdeperusteisuutta korostava toimintakulttuurin muutos lastensuojelutyössä. Toisena keskeisenä tavoitteena on tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen osallisuuden merkitys ja ottaa käyttöön uudistuneita, vaikuttavuudeltaan arvioituja lastensuojelun käytänteitä.

Perhekeskustoiminta sai logon

Perhekeskustoiminnalle on nyt logo! Logoa on tarkoitus käyttää kaikessa perhekeskustoiminnassa koko maassa.

Logo on ladattavissa osoitteessa: <https://drive.google.com/drive/folders/1M1cNWIr77D9jdTvUqLF-MQnu7CzIVO44j>

PERHEKESKUS
Mukana elämässä.

Uuden ajan perhevalmennus Keski-Suomeen

Keski-Suomeen on rakennettu maakunnallista uuden ajan perhevalmennusmallia osana Lapeen perhekeskustoiminnan kehittämistä. Mallia varten perustettiin monitoimijainen kehittämissyry, pienempi työrukkasryhmä sekä työryhmit sisältöalueittain. Työ perhevalmennusmallin kehittämisen äärellä on sujunut hyvin, kiitos erittäin sitoutuneiden ja motivoituneiden työryhmien jäsenten! Uudessa valmennusmallissa on hyödynnetty ajantasaista tutkimustietoa sekä asiakaskokemusta.

Malli koostuu eri teemoista ja mahdollistaa erilaisia toteuttamistapoja

Nyt perhevalmennuksen rakenne alkaa olla hahmossaan, toteuttajatahot sekä toteuttamistavat mietittynä. Valmennusmalli koostuu synnytyksen, vauvaperheen arjen, varhaisen vuorovaikutuksen, vauvanhoidon ja imetyksen teemoista, parisuhdetta ja vanhemmuutta unohtamatta. Valmennusmalli on suunniteltu niin, että se mahdollistaa erilaisia toteuttamistapoja: perinteinen ryhmävalmennus, suurluennot ja esimerkiksi ns. messumuotoinen tapa. Perhevalmennuksen teemoista esimerkiksi varhaista vuorovaikutusta tuetaan prosessimaisesti neuvolakäynneillä työkirjan avulla. Perinteisen keskustelun rinnalle valmennuksiin tuodaan uusia toiminnallisia menetelmiä, kuten videoita ja digipelejä. Kasvokkain tapahtuvan valmennuksen lisäksi ja sitä täydentämään on suunniteltu myös verkkovalmennusmateriaali.

Kehittäminen jatkuu

Tavoitteena on yhtenäistää maakunnassa myös valmennuksiin ilmoittautuminen ja asiakaspalautteen kerääminen sekä vaikuttavuuden seuraaminen. Tästä ja muustakin perhevalmennusmallin edelleen kehittämistyöstä sekä sen käyttöönotosta vastaa Lape-kauden päättymisen jälkeen työrukkasryhmästä ohjausryhmäksi muuttuva maakunnallinen kokoonpano.

Perhevalmennuksen kehittämistyön materiaalit tulevat [KSLAPEn nettisivuille](#).

Vertaisarviointi vahvistaa nuorten osallisuutta nuorisokodeissa

Sankarit-kehittäjäryhmä on kehittänyt ja pilotoinut vertaisarviointia nuorisokotien asiakasnuorten tueksi Jyväskylän kaupungin ja Pesäpuury:n yhteistyönä muutosohjelman periaatteiden mukaisesti. Sankarien ryhmä koottiin sijaishuollossa kasvaneista, jo aikuistuneista nuorista alkuvuodesta 2017. Työntekijöinä ovat toimineet Jyväskylän lastensuojelun jälkihuollon sosiaalityöntekijä Maarit Lamberg ja sosiaalipalvelujen valvontakoordinaattori Ansa Leinonen sekä Pesäpuun kehittämispäällikkö Johanna Barkman.

Sankarit-ryhmässä kokemusasiantuntijuutta

Sankarit -ryhmässä on ollut 4-6 kokemusasiantuntijaa. Vuoden 2017 aikana muotoiltiin nuorisokodeissa asuville nuorille haastattelukysymyksiä siitä, miten he kokevat nykyisen asuinympäristönsä, miten he tulevat kuulluksi ja pääsevät vaikuttamaan asioihinsa sekä miten heitä kohdellaan ja tuetaan nuorisokotien henkilöstön taholta. Sankarit ovat ammentaneet rohkeasti omaa kokemustansa sijaishuollon ajalta relevanttien asioiden ja asiakasnuorille sopivien kysymisen tapojen löytämisessä.

Vertaisarvioinnin prosessi muodostuu yhteisellä alkutapaamisella, jossa ovat läsnä sekä nuorisokodin asiakasnuoret että työntekijät. Tämän jälkeen vertaispari haastattelee halukkaat nuoret henkilökohtaisesti. Ja näiden vastausten kooste käydään läpi keskustellen taas yhteisesti ja tähän palautetilaisuuteen on kutsuttu mukaan myös asiakasnuorten sosiaalityöntekijät. Nuorisokoti on tiedottanut vanhemmille uudenlaisesta asiakaspalautemallista.

Vertaisuudessa voimaa

Vertaisuuden vahva voima ja osallisuutta tukevan kohtaamisen merkitys on vertaisarvioinnissa lähes käsin kosketeltavaa. Vertaiset ovat nuorille eläviä esimerkkejä sijaishuollon kautta aikuistuneista selviytyjistä ja keskusteluasetelmat näyttävät nopeasti muotoutuvan hyvin luottamuksellisiksi. Tänä vuonna on mallia pilotoitu kolmessa eri nuorisokodissa ja kaksi kierrosta on vielä sovittu loppuvuoteen.

Vertaisarvioinnin toimintarakenteen idea on saatu Aspa-säätiöltä vammaisten asumispalvelujen arvioinnista; sisällöt on muotoiltu si- jaishuollon kysymyksistä. Toimintamalli on uusi tapa kuulla ja kohdata nuorisokodin nuoria. Se tarjoaa nuorisokodeille kollektiivisesti koottua palautetta yksikön toiminnan kehittämiseksi. Koottu asiakaspalaute otetaan huomioon myös yksikkökohtaisessa viranomaisvalvontatyössä. Syyskuussa 2018 Lastensuojelun keskusliitto palkitsi nuorisokotien vertaisarvioinnin kunniamaininnalla parhaana kunnallisena lastensuojelutekona.

Ansa Leinonen

Lapsivaikutusten arvioinnin nykytila Keski-Suomen kunnissa

Keskeisiä nostoja kuntavastauksista

Keski-Suomen kunnat vastasivat Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin toteuttamaan lapsivaikutusten arvioinnin kyselyyn kevättalvella 2018. Kyselyn tavoitteena oli saada tietoa, mitä kunnissa ja maakunnassa pitäisi arvioinnin suhteen tehdä, minkälaista tukea tähän tarvitaan, mitä mahdollisesti kunnissa jo asian eteen tehdään. Kyselyyn vastasi 10 kuntaa. Kolmesta kunnasta saatiin kaksi erillistä vastausta.

Kunnat ovat pääosin tietoisia lapsivaikutusten arvioinnista ja siitä, mihin tarkoitukseen sitä käytetään. Kuntien lähtökohtainen näkemys siitä, missä asioissa lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia voitaisiin arvioida, liittyivät hyvin pitkälti päätöksentekoon, kunnan kehittämiseen lapsilähtöisesti, henkilöstömuutoksiin ja palvelurakenteisiin.

Puolet vastanneista olivat järjestäneet koulutusta henkilöstölle liittyen yleiseen infoon LAPEN:n myötä, Unisefin koulutukseen sekä EVA- ennakoarviointikoulutukseen. Koulutusta on hyödynnetty myös hyvinvointisuunnitelman tekemisen yhteydessä.

Lapsia kuullaan kunnissa

Kaikki kunnat olivat kuulleet lapsia ja nuoria päätösten valmistelun yhteydessä. Päätökset koskivat mm. liikunta- ja kerhoasioita, nuorten viihtyvyyttä, opetussuunnitelman laadintaa, pienituloisten maksuhelpotuksia koulujen iltapäivätoiminnassa, kouluverkkoa, asuinalueen kehittämistä sekä perhekeskuksen valmistelutyötä. Lähes kaikki kunnat olivat kuulleet nuoria toiminnan arvioinnissa. Näitä olivat mm. nuorisokotien vertaisarviointi, nuorten tila-asiat, varhaiskasvatuskyselyt, koulu- ja vapaa-aika, oppilas- ja opiskelijakyselyt ja perhekeskustoiminnan arviointi. Kuulemisessa oli käytetty esimerkiksi vertaisarviointimenetelmiä, erilaisia vaikuttajakanavia ja toiminnallisia menetelmiä taiteen keinoin. Päätäjät olivat myös kohdanneet lapsia, nuoria ja perheitä kasvuympäristöissä.

Lapsivaikutusten arviointi asiakirjoissa

Yli puolet kunnista olivat kirjanneet lapsivaikutusten arvioinnin suunnitteluasiakirjoihin, kuten kuntastrategiaan, hyvinvointisuunnitelmaan, talouden ja toiminnan suunnitteluasiakirjaan ja ohjeistukseen. Kirjaukset liittyivät kokonaisvaltaisesti lapsia ja nuoria koskevaan päätöksentekoon.

Käytännön esimerkkejä arvioinnin hyödyntämisestä olivat mm. maksuttoman aamu- ja iltapäivätoiminnan päätöksen valmistelu, luistinradalle ja kaukaloon jäädytyslaitteet, kunta on auttanut järjestöjä ja kyliä hankehakemusten tekemisessä ja näin saatu lapsille ja nuorille liikuntapaikkoja ja harraste-toimintaa, resurssien kohdentaminen arvioinnissa nousseisiin keskeisiin asioihin, toimialan kehittämiseen on saatu näkökulmia henkilöstön ja kuntalaisten tasolta laajemmin, uudet nuorisotilat hyvälle ja keskeiselle paikalle ja päiväkotien pihojen kunnostaminen ja varustus.

Mahdollisen tekemättä jättämisen syiksi kunnat perustelivat ajan ja tiedon puutteen sekä muodostumattomat käytännöt.

Lisäksi nähtiin, että kustannusvaikutusten laskeminen ja indikaattorit ovat vaikeasti selvitettäviä ja todennettavia. Lapsivaikutusten arviointi nähtiin myös pienessä kunnassa liian raskaana, erillisenä toimenpiteenä. Työntekijät kokevat kohtaavansa helposti perheitä arjessa, jolloin myös palautteiden kerääminen on jo osa normaalia työtä ja toimintakulttuuria.

Arviointia voisi kuntien näkökulmasta kehittää mm. resurssien lisäämisellä henkilöstössä, hyvinvointiryhmän perustamisella, koulutusten järjestämisellä, kaikkien hallintokuntien sitoutumisella menetelmän käyttöönotossa, talouden lisäämisellä ja vastuu/tukihenkilöiden nimeämisellä, samansisältöisen ja yhtenäisen tavan toteuttamisen kehittämisellä eri hallintokunnissa sekä lasten oikeuksista ja näkökulmasta tiedottamisella.

Tulosten hyödyntäminen

Kyselyn vastauksia hyödynnetään arvioinnin kehittämisessä, tiedon juurruttamisessa mahdolliset koulutustarpeet huomioiden. Kunnat kokevat tarvitsevansa pääosin lisää koulutusta arvioinnin käyttöönoton edistämiseksi. Indikaattoreita toivotaan kuitenkin olevan enemmän käytössä ja tutkimustiedon kytkemistä arviointiin toivotaan lisättävän. Kartoitustyön pohjalta MLL valmistelee toimintasuunnitelmaa juurruttamistyön jatkamiseksi Lapekauden jälkeen maakunnassa/kunnissa. Tarvitaan kohdennettua, konkreettista koulutusta paikallisesti, jotta se edistäisi arvioinnin viemistä perhekeskusverkostojen arkiympäristöön.

Raportti tulee luettavaksi myös [MLL:n](#) ja [KSLAPE:n nettisivuille](#)

Lapekoordinaattori Anu Piispanen, MLL Järvi-Suomen piiri

KSLAPE -tapahtumia:

Erokoulutuspäivä 29.11.2018 klo 9-15.00, Jyväskylä, Palokan kirkko, Rovastintie 8. Ilmoittautumiset [sähköisesti](#). [Ohjelma](#)

Särkyvä mieli - Varhaiskasvatus, koulu, koti ja lastensuojelu traumatisoituneen lapsen arjessa. Koulutuspäivä järjestetään Saarikan alueella to 29.11.2018 klo 9.30 – 15.30 (paikka tarkentuu myöhemmin). Koulutus on maksuton ja avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille. Ilmoittautuminen **15.11. mennessä:** <https://bit.ly/2CcNbPf> Lisätietoja johanna.liukkonen@jkl.fi

KSLAPE:n päätösseminaari ti 4.12.2018 (Jyväskylä, Agora, Mattilanniemi 2). [Ilmoittautumiset 13.11. mennessä.](#)

Muita tapahtumia:

LAPE-muutosohjelman IV konferenssi 26.-27.11.2018 Helsinki, Paasitorni. Myös etäosallistuminen mahdollista. [Lisätietoja THL:n sivuilta.](#)

Vapaaehtoisuuskokoukset 29.11.2018 klo 13-18 Kansalaistoiminnan keskus Matarassa, Matarankatu 6 A 1, 40100 Jyväskylä Vapaaehtoisuuskokoukset ovat mainio kohtaamis- ja verkostoitumispaikka vapaaehtoistoimintaa etsiville ja tarjoaville. [Lisätietoja Jyväskylän tapahtumakalenterista.](#)

Katso tarkempia tietoja [KSLAPE:n sivuilta.](#)

Kuva: Petteri Kivimäki

Pidetään yhteyttä!

Hankepäällikkö Raija Harju-Kivinen, p. 014 266 820, 050 351 9249. Sähköpostit muotoa.etunimi.sukunimi@jkl.fi
KSLAPE facebookissa: <https://w.facebook.com/keskisuomenlape> KSLAPE Twitterissä: KSLAPE, @kslape3
Hästägit: #kslape ja #lapemuutos